

Vetus in novo

Novozavezna molitev psalmov

Knjiga Psalmov je tudi danes med najbolj poznanimi in največkrat brani knjigami Svetega pisma in je poleg Izaije najpogostejše citirana knjiga Stare zaveze v Novi zavezi. Psalmi predstavljajo teološki povzetek in vrh Stare zaveze. V njih so izražena najbolj prečiščena spoznanja o Bogu, človeku in svetu ter hkrati najgloblja hrepenenja, ki so dobila svojo izpolnitev v Kristusu. Molitev psalmov je tako v judovstvu kot v krščanstvu pomenila srce osebnega in občestvenega bogoslužja. V njih so rodovi vernikov tako v judovstvu kot v krščanstvu dobivali navdih za svojo molitev in za življenje. Na zadnjem koncilu je Cerkev ponovno postavila psalme v središče molitvenega življenja vernikov s tem, ko je psalme vključila v obvezni del besednega bogoslužja in ko je tudi vernikom priporočila redno molitev vsaj dela molitvenega bogoslužja Cerkve. Koncil poziva vse, "naj si pridobi jo popolnejšo liturgično in biblično izobrazbo, zlasti glede psalmov" (B 90).¹

Psalmi - pesmi življenja

V hebrejskem Svetem pismu nosijo Psalmi naslov Hvalnice (hebr. *tehillím*) ali Davidove pesmi (*šir l-David*) ali celo Jahvetova pesem (*šir ha-Elohim*, *šir Adonai* - Ps 137,4). Uvrščajo se za Postavo (*Torah*) in Preroke (*Nebiim*), na začetek zbirke Spisov (*Ke-tubim*). Najdemo jih pred Jobovo knjigo in Pregovori, s katerima sestavljajo neko dopolnjujočo trojico. V grškem prevodu (Septuaginti) nosijo naslov *Psaltérion* ali *Psalmói*, od koder tudi njihov običajni naslov. Po vzoru peteroknjžja je knjiga psalmov razdeljena

na pet delov (1-41; 42-72; 73-89; 90-106; 107-150), od katerih se vsak končuje z obliko blagoslova ali doksologijo: "Slavljen bodi Gospod, Izraelov Bog, od vekomaj do vekomaj! Amen, amen" (41,14). Vzporejanje psalmov s postavo kaže tako na njihov velik pomen v izraelski teologiji kot na naravo vere same, katere izraz so. Biblična vera v Boga Stvarnika se namreč ne izraža prvenstveno v zapovedih in izrekih, temveč v dogodkih vsakdanjega življenja. Veroizpoved je za Izrael izpoved lastnega življenja, svoje zgodovine, ki jo razume kot zgodovino Božjega delovanja. Psalmi so neke vrste upesnjenje te zgodovine, so *pesem življenja*. Molivec v Ps 118,14 tako celo enači svojo molitev z Bogom samim: "Gospod je moja moč in moja pesem".

Izrael se je zavedal, da je njegova najpomembnejša in najodličnejša naloga ter razlog njegove izvoljenosti v slavljenju edinega Boga. Hvalnice ali slavilni psalmi so zato najmočnejša skupina v zbirki psalmov. Z njimi se molivec obrača na Boga Stvarnika, Rešitelja in Gospodarja zgodovine:

*Nebesa pripovedujejo o Božji slavi,
nebesni svod sporoča o delu njegovih rok.
Dan izreka dnevu govor,
noč razglaša noči znanje.
To ni govor, to niso besede,
njihov glas je neslišen;
po vsej zemlji gre njihov val,
do konca sveta njihove besede.*

(Ps 19,2-5; prim. Ps 8; 33; 100; 103; 104; 111; 113; 114; 117; 135; 136; 145-150). Na vsakem koraku svoje zgodovine je ljudstvo našlo raz-

loge za hvalospev svojemu Bogu (Ps 78; 105). V vseh stvarih odkrivajo čudovit red in v njem vidijo pričo Božje navzočnosti v svetu. Še posebej v samem Jeruzalemu (prim. Ps 24; 48; 76; 84; 87), na gori Sion (Ps 46; 48; 76; 84; 87; 122; 125; 132), v templju in v kraljevanju Gospodovih maziljencev:

*“Jaz sem posvetil svojega kralja
na Sionu, svoji sveti gori.”
Razglasil bom GOSPODOV zakon.
Rekel mi je: “Ti si moj sin,
danes sem te rodil.*

(Ps 2,6-7; prim. Ps 18; 20; 21; 45; 72; 89; 93; 96; 97; 98; 99; 101; 110; 144). V kralju, ki ga je Bog mazili, prepozna Izrael zagotovilo Božjih obljub o vladi pravičnosti in svetosti.²

Psalmi poleg hvalnic in teoloških izpovedi zajemajo tudi najširšo paleto človeških izkušenj, premišljevanj, kontemplacij, pričevanj, ugovorov, tožb, hvalnic, prošenj in zahval. Velik del psalmov je izraz osebne molitve stiskanega in preizkušanega posameznika. Molivec kliče na pomoč, toži in roti v svoji najgloblji bivanjski stiski:

*GOSPOD, v svojem gnevu me ne grajaj,
v svoji srditosti me ne karaj!
Izkaži mi milost, GOSPOD, ker sem onemogel,
ozdravi me, GOSPOD, ker so moje kosti potrte*

*Tudi moja duša je silno potrta;
a ti, GOSPOD, doklej
Vrni se, GOSPOD, reši moje življenje,
odreši me zaradi svoje dobrote!
Zakaj v smrti ni spomina nate,
kdo se ti zahvaljuje v podzemlju
Utrujen sem od vzdihovanja,
vsako noč oblivam svojo posteljo,
s solzami močim svoje ležišče.
Moje oko je otopelo od žalosti,
postaralo se je med vsemi mojimi nasprotniki.*

(Ps 6,2-8; prim. Ps 7; 13; 17; 22; 30; 31; 35; 36; 38; 39; 42; 43; 51; 54; 56; 61). Molivec doživlja skrajno stisko, ki je končno posledica

greha. Zaveda se, da greh izzove Božjo sodbo, ki jo lahko omili le Božje usmiljenje samo. Čeprav se molivec sprehaja na robu obupa, vendarle ne preneha izrekati pred Boga svojo bolečino in žalost. Vztrajnost končno obrne tožbo v zahvaljevanje in slavljenje:

*GOSPOD je uslišal mojo prošnjo,
GOSPOD je sprejel moje molitev.
Osramočeni bodo, zelo bodo zmedeni vsi
moji sovražniki,
obrnili se bodo, mahoma bodo osramočeni.
(Ps 6,10-11)*

Sv. Ambrož pravi, da so psalmi “blagoslovi ljudstva, hvalnica Bogu, hvalospevi občestva, slavljenje vsega stvarstva, glas Cerkve, blagozvočje izpovedovanja vere, pobožnost, ki ima polno veljavo, veselje, ki osvobaja, vrisk radosti. Psalmi omilijo jezo, odženejo stisko, blažijo solze; so obramba v noči, učitelji podnevi, ščit pred strahom, praznik svetosti, podoba spokojnosti, poroštvo miru in soglasja; psalmi so kot harfa, ki z zvenom različnih strun igra eno melodijo. Pesem psalmov prebuja in ugaša sleherni dan.”³ Psalmi tako govorijo iz in vodijo v izkustvo, da življenje ni le goli tek dogodkov in dejstev, temveč se vse dogaja pred obličjem Večnega. Človekovo veselje, zahvala, prošnje, tožbe, pritožbe in tudi dvomi ne gredo v prazno. Izrekanje teh čustev in izkušenj intenzivira njegovo življenje. Besede psalmov podpirajo in odpirajo človeka tam, kjer sam ne bi mogel več stati, kjer sam nima več moči, poguma in volje odpreti se. Prav v te trenutke mu lahko psalmi posredujejo izkušnjo, da tudi molivec, ki kliče v najgloblji zapušenosti, končno ne bo prepuščen samemu sebi. Govorica psalmov ni dogmatsko doktrinarna in sega dlje kot razne formalne razlage. Na nek način lahko molivec preko psalmov izrazi to, kar nosi njegovo življenje, čeprav tega ne zna izraziti. Luter pravi, da so psalmi molitev vseh svetnikov. Kdorkoli se lahko v kakršni koli situaciji v njih najde, odkrije besede, ki izra-

žajo njegovo občutje, kot da bi bile zapisane prav zanj.

Psalmi najbolj celovito izražajo značilnosti biblične molitve, ki se dogaja na treh ravneh: vsaka molitev je hkrati molitev skupnosti, osebna molitev in molitev Duha. Molitev psalmov je bila v judovstvu v prvi vrsti molitev ljudstva, ki slavi edinega Boga, svojega stvar-

nika, voditelja in rešitelja. Psalmi odražajo temeljsko liturgijo, ki je za veliko večino psalmov tudi kraj njihovega nastanka in primarni kraj molitve. Molitev ljudstva nato odmeva v molitvi posameznika. Hkrati pa se ljudstvo in posameznik zavedata, da je končno Gospod stvarnik in gospodar zgodovine sam; ne samo cilj molitve, temveč tudi njen pobudnik:

*Z ust otročičev in dojenčkov
si postavil trdnjavo
zaradi svojih nasprotnikov,
da brzdaš sovražnika in maščevalca.
Ko gledam nebo, delo tvojih prstov,
luno in zvezde, ki si jih utrdil:
Kaj je človek, da se ga spominjaš,
sin človekov, da ga obiskuješ?
Naredil si ga malo nižjega od Boga,
s slavo in častjo si ga ovenčal.
Dal si mu oblast nad deli svojih rok,
vse si položil pod njegove noge.
(Ps 8,3-7)*

Tudi psalmi - hvalnice in tožbe, zahvale in prošnje so zato Gospodovo delo. Psalmist tako v znamenitem psalmu Ob babilonskih rekah ugotavlja:

*Kako bi mogli peti Gospodovo pesem
na tuji zemlji?
(Ps 137,4).*

Na enak način je razumela molitev psalmov tudi prva Cerkev. Prvim kristjanom je bilo samoumevno, da so tudi oni tako v osebni pobožnosti kot v uradnem bogoslužju poleg svojih novih pesmi prepevali tudi psalme prve zaveze. Apostol Jakob tako spodbuja: "Če kdo med vami trpi, naj moli. Če je kdo dobre volje, naj pôje hvalnice" (Jak 5,13). Tudi Pavel vabi svoje skupnosti k redni zahvalni molitvi in prepevanju psalmov: "Kristusova beseda naj bogato prebiva med vami. V vsej modrosti se med seboj poučujte in spodbujajte. S psalmi, hvalnicami in duhovnimi pesmimi v svojih srcih hvaležno prepevajte Bogu" (Kol 3,16; prim. Ef 5,19).⁴

Preroška interpretacija psalmov

Vsi pisatelji Nove zaveze uporabljajo psalme kot primarno preroška besedila. Vsi so izhajali iz bogate tradicije judovske molitve pričakovanja dokončnega Božjega posega v zgodovino. V Jezusovem oznanilu Božjega kraljestva so prepoznali uresničitev Božjih odrešenjskih obljub o dokončni zmagi pra-

vičnosti in svetosti. Prav v psalmih je božji mesijanski poseg najpogostejše opevan, zato novozavezni pisatelji psalme zelo pogosto navajajo. Naštejemo lahko preko sto navedkov. Največ direktnih in indirektnih navajanj ter skupnih motivov najdemo v Matejevem evangeliju. Matej predstavi celotno Jezusovo življenje in učenje kot dopolnitev oziroma uresničitev "postave in prerokov" (5,17). Enaindvajsetkrat so besede psalmov položena Jezusu na usta (npr. 5,35; 7,23; 21,16.42-44; 23,39), pri tem se najpogostejše pojavljajo psalmi 22, 110 in 118:⁵

Zelo veliko ljudi iz množice je razgrnilo na pot svoje plašče, drugi pa so lomili veje z dreves in jih razgrinjali na pot.

In množice, ki so šle pred njim in za njim, so vzklikale:

"Hozana Davidovemu sinu!

*Blagoslovljen, ki prihaja v Gospodovem imenu!
Hozana na višavah!"*

(Mt 21,8-9; Ps 118,17).

Jezus jim je rekel: "Ali niste nikoli brali v Pismih:

Kamen, ki so ga zidarji zavrgli,

je postal vogalni kamen.

Gospod je to naredil

in čudovito je v naših očeh.

(Mt 21,42; Ps 118,22-23).

Povem vam namreč, da me odslej ne boste videli, dokler ne porečete: »Blagoslovljen, ki prihaja v Gospodovem imenu!«

(Mt 23,39; Ps 118,26).

Luka, ki predstavi Jezusa kot velikega preroka (prim. 4,18 sl.; 7,16; 13,33; 24,19), zaključí svoj evangelij z Jezusovo preroško interpretacijo psalmov: "Mora se izpolniti vse, kar je pisano o meni v Mojzesovi postavi, prerokih in psalmih" (Lk 24,44).

Cerkveni očetje so drug za drugim poučevali, da je glavna oseba psalmov Kristus ter da pomeni moliti psalme moliti s Kristusom in moliti Kristusa. Tertulijan (+220) je zapisal, da skoraj vsak psalm govori o Kri-

stusu in s Kristusom, ki je v pogovoru z Očetom. Psalmi nas zato uvajajo v Kristusovo skrivnost. V psalmih vidijo očetje navzoče predpodobe vseh pomembnih skrivnosti nove zaveze.⁶ Tako naj bi bilo oznanjenje Mariji nakazano v Ps 45,11: "Poslušaj, hči, glej, nagni svoje uho", Kristusovo trpljenje v Ps 22,2: "Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?", njegovo vstajenje v Ps 16,10: "Zakaj moje duše ne boš prepustil podzemlju, svojemu zvestemu ne boš dal videti groba", njegov vnebohod Ps 47,6: "Bog se je vzdignil med vzklikanjem, Gospod med donenjem roga" in njegovo prestolovanje na Božji desnici v Ps 110,1: "Gospod govori mojemu Gospodu: "Sédi na mojo desnico, dokler ne položim tvojih sovražnikov za podnožje tvojih nog". O takšnih preroških psalmih pravi sv. Avguštin (+430), da moramo "besede, ki jih prepevamo, bolj poslušati, kot jih izgovarjati".⁷ Poslušanje in pripravljenost, da se pustimo dotakniti besedam psalmov, sta najpomembnejši drži vsakega molivca. V takšnem odnosu se dogaja poglobljanje na dveh ravneh: ker že poznamo Jezusovo skrivnost lahko psalme globlje razumemo, po drugi stani pa lahko tudi iz psalmov, ki so nastali iz navdiha istega Duha, ki je navdihoval Jezusa, tudi njegovo odrešensko poslanstvo bolje spoznamo. Sv. Justin (+165) pravi k Ps 24,7-8: "Odprite se, starodavne duri, da vstopi kralj slave ...", da se ta poziv "kralju slave" ne nanaša na Salomona ali na katerega koli drugega kralja, ampak edino le na Kristusa, ki je, kot so oznanjali Izaija, David in celotno pismo, nastopil brez "podobe in lepote", da bi ga hoteli videti, ki ni imel "zunanosti, da bi si ga želeli", ki je bil "zaničevan in zapuščen od ljudi, mož bolečin in znanec bolezni" (Iz 53,2-3). Kljub temu je Kristus edini kralj slave, ker je edina slava (gr. *doxa*) volja nebeškega Očeta, ki jo je izpolnjeval s svojim življenjem in ki ga je obudila tudi od mrtvih.⁸

Prav v psalmih je prva Cerkev videla najbolj jasno napoved odrešenskih dogodkov, ki so se izvršili v Kristusovem priходу, zato psalme tudi najpogosteje interpretira. Apostolska dela enaindvajsetkrat navajajo psalme, večinoma v Petrovih in Pavlovih govorih, ko apostola dokazujeta Jezusovo božje mesijanstvo. Tako npr. Peter v svojem prvem govoru na binkoštni praznik, ki predstavlja krono apostolskega oznanila, z izčrpnim navajanjem Ps 16 in Ps 110 prepričuje Jude, da so se v Jezusu izpolnile mesijanske obljube:

"Toda Bog ga je rešil iz smrtnih muk in obudil od mrtvih; saj ni bilo mogoče, da bi bila smrt imela oblast nad njim. David namreč pravi o njem:

Vedno sem videl pred sabo Gospoda, na moji desnici je, da ne omahnem.

Zato se je razveselilo moje srce in vzradostil se je moj jezik.

In v upanju bo počivalo moje meso, ker moje duše ne boš prepustil podzemlju, svojemu Svetemu ne boš dal gledati trohnobe. Dal si mi spoznati pota življenja, napolnil me boš z veseljem pred svojim obličjem"

(Apd 2,24-28; prim. LXX Ps 16,8-11).

Peter nato nadaljuje z navajanjem Ps 110:

"Tega Jezusa je Bog obudil in mi vsi smo temu pričje. Bil je povišan na Božjo desnico in od Očeta je prejel obljubo Svetega Duha in tega Duha je razlil, kakor vidite in slišite. David ni šel v nebesa in vendar sam pravi:

Gospod je rekel mojemu Gospodu Sédi na mojo desnico,

dokler ne položim tvojih sovražnikov za podnožje tvojih nog.

Zagotovo naj torej vé vsa Izraelova hiša: tega Jezusa, ki ste ga vi križali, je Bog naredil za Gospoda in Mesija"

(Apd 2,32-36; prim. Ps 110,1).

Tudi Pavel v svojem prvem misijonskem govoru v Antiohiji v Pizidiji navaja enega glavnih mesijanskih psalmov Ps 2, ki je že v ju-

dovski liturgiji skupaj s Ps 1 odpiral molitev pričakovanja mesijanskega kralja in slavil božji *danes*, ko se je Bog milostno ozrl na svoje ljudstvo. S tem psalmom prepričuje Jude, da je bil Jezus prav po smrti in vstajenju izpričan kot resnični mesija Izraela in da se je v tem urešničila tudi Božja obljuba Davidovim potomcem o njihovi izvoljenosti in posinovljenju: "In tudi mi vam oznanjamo, da se je izpol-

nila obljuba, dana očetom. Bog jo je izpolnil nad nami, ki smo njihovi otroci, s tem da je obudil Jezusa, kakor je zapisano v drugem psalmu: *Ti si moj sin, danes sem te rodil*" (Apd 13,32-33). V Rim Pavel posredno navaja Ps 2,7, ko dokazuje Jezusovo Božje sinovstvo, "ki ga je Bog napovedal po svojih prerokih v svetih Pismih, za evangelij o njegovem Sinu, ki se je po mesu rodil iz Davidovega rodu, po duhu

svetosti pa je po obujenju od mrtvih postavljen za Božjega Sina v moči. To je Jezus Kristus, naš Gospod” (Rim 1,2-4). Prav tako odmeva Ps 2 tudi v evangelijskih pripovedih o Jezusovem krstu in spremenjenju na gori: “Ta je moj ljubljени sin” (Mt 3,17; 17,5).

Cerkveni očetje so videli v Ps 2 najjasnejšo preroško napoved o izpolnitvi vseh mesijanskih hrepenenj v Kristusu. Sv. Gregor iz Nise (+395) pravi, da “oznanja skrivnost evangelija, ker prerokuje telesno rojstvo njega, ki se je za nas rodil *dan*es (danes pomeni del našega časa), čeprav je od vekomaj rojen iz Očeta in je od vekomaj z njim. Ps 2 oznanja Kristusovo kraljevanje in njegovo oblast na ljudmi, ki so prej sicer pripadali postavi, a so jo odklanjali, ker so bili prazni. Po veri vanj bodo tudi oni z njim prerojeni”.⁹

“Sovražen govor” v psalmih

Vendar pa zbirka psalmov poleg hvalnic, žalostink in mesijanskih pesmi vsebuje tudi psalme, kjer srečamo zelo ostre besede do nasprotnikov in neprikrito željo po maščevanju. Kako razumeti psalme oziroma dele psalmov, ki preklinjajo sovražnike, ki povečujejo moč in nasilje nad nasprotniki ali pa ki tožijo nad svojo usodo in obupujejo, kot npr. Ps 5,5-7; 41,11-12; 58,7-17; 79,10-12; 94,1-2-22-24; 137,7-9; 139,19-22? Kako umestiti takšne dele psalmov v kontekst krščanske molitve? Še več, lahko tudi za te psalme rečemo, da jih izreka Kristus ali da jih izrekamo v Kristusu, da so umerjeni nanj in da slavijo Očeta? Naj za primer navedemo že zgoraj omenjeni Ps 137,7-9:

Spomni se, GOSPOD, zoper sinove Edóma, dneva Jeruzalema, ko so govorili: “Porušite, porušite vse do temeljev v njem!”

Hči babilonska, uničevalka, blagor mu, ki ti povrne zlo, ki si nam ga storila!

Blagor mu, ki zgrabi in trešči tvoje otročiče ob skalo”.

Značilno za “krščansko branje” tega psalma je, da vrstice 7-9 ali vsaj 8-9 preprosto iz-

pusti. Teh vrstic tako ne srečamo v brevirju, kjer psalm molimo ob večernicah v torek četrtega tedna, in ne v lekcionarju. Mnenja o tem, ali je primerno v molitvi izpuščati dele, ki jih ne razumemo, ali se nam zdijo nekrščanski, so različna. Zagovorniki branja v neokrnjenem obsegu vidijo rešitev v bolj poglobljenem razumevanju zgodovinskega konteksta, v katerem so ti psalmi nastali. Danes kritične izjave v psalmih niso “brezčasno formulirane resnice”, temveč jih je potrebno razumeti v določenem družbenem in zgodovinsko-religioznem kontekstu.¹⁰ V zgodovini interpretacije Svetega pisma lahko zasledimo v glavnem tri vrste pristopov k besedilom, ki zvenijo za krščanskega bralca tuje in nesprejemljivo: literarnokritični, alegoričen in eksistencialen pristop.

Literarnokritični pristop se je najbolj uveljavil v zadnjih dveh stoletjih, čeprav je bil vsaj v neki obliki prisoten tudi pri nekaterih najzgodnejših interpretih. Literarnokritični pristop gradi na dokazovanju, da so psalmi posebna, to je pesniška literarna vrsta, ki govori preko svoje *simbolnosti in celovitosti*. Ker so bili sestavljeni za bogoslužno petje in ne v prvi vrsti za poučevanje, so bili zgrajeni po pesniških načelih, ki so lahko dobili kdaj tudi primat nad vsebino. Vsekakor ima literarna oblika in namen vedno tudi vpliv na vsebino. V pesniški literarni vrsti tako posamezni elementi niso toliko nosilci sporočila sami v sebi, temveč v njihovi strukturalni celoti. Če simbol v svoji materialni dobesednosti ostane nerazumljiv ali pa morda celo teološko nesprejemljiv, dobi pomenko osvetlitev iz celote in ta zagotavlja pristnost in presežnost sporočila. Skupna prvina semitske poezije je slikovito izražanje v paralelizmih. Pri tem gre za vzporedno izražanje iste misli v dveh ali treh stihih, ki so med seboj v sinonimnem ali antitetičnem razmerju. Razlagalci so si danes edini, da je miselni paralelizem osnovna in najpomembnejša ob-

lika hebrejskega pesništva.¹¹ Paralelizem daje bralcu ali poslušalcu priložnost, da se nekoliko pomudi pri eni misli in čustvu, s čimer naj bi se čim bolj umiril, zajel celoto psalma in njegovo univerzalno sporočilo. Prav preko pesniških izraznih sredstev, ki sicer predstavljajo prevajalcem najtežji izziv, ohranjajo psalmi v vseh jezikih univerzalnost in presežnost svojega sporočila. Kritična in za krščansko teologijo nesprejemljiva mesta v psalmih lahko tako razumemo kot pesniške metafore, ki imajo svoje pravo sporočilo samo v kontekstu celote.

Drugi možen pristop je *alegoričen*, ki so ga razvijali predvsem cerkveni očetje. Med njimi še posebej izstopa sv. Avguštin, ki je v svojem obsežnem komentarju psalmov razvil t. i. formulo "celotnega Kristusa" - *totius Christi*.¹² Poudarja, da si je potrebno pri vsakem psalmu zastaviti vprašanje, na kak način je v njem prisoten Kristus. Celoten Kristus, ki ga slišimo moliti v psalmih, je sestavljen iz glave in udov. V tožbenih psalmih, kjer je govor o krivdi, kesanju in pokori, se izrekajo Kristusovi udje ali bolje rečeno Kristus, ki živi v nas, ki živi za nas, svoje ude, ki smo še na poti. Tako npr. v Ps 51,11: "Skrij svoje obličje pred mojimi grehi, vse moje krivde izbriši" ali v Ps 25,11: "GOSPOD, zaradi svojega imena odpusti mojo krivdo, ker je velika". Čeprav Cerkev popolnoma pripada Kristusu, ki je njena glava, pravi Avguštin, Cerkev kot njegovo telo svojega cilja v vseh svojih udih še ni dosegla. Še obstajajo stiske, bolezni, zatajitve, grehi in slabosti, ki bremenijo njeno telo. Vse to Kristus v psalmih sprejema nase in daruje Očetu. Ker je celotni Kristus, ki moli v psalmih, glava in telo, lahko v njih hkrati prisluhnemo glasu telesa in glave. Kristus ne želi govoriti brez nas, saj je obljubil, da se ne bo od nas nikoli ločil: "Jaz sem z vami vse dni do konca sveta" (Mt 28,20).¹³

Seveda je veliko težje kot tožbe in žalostinke razumeti v Kristusovem duhu psalme,

ki govorijo o nasilju in preklinjajo sovražnike. A tudi tukaj nadaljuje Avguštin svojo alegorično kristološko interpretacijo. Ko razlaga Ps137,8-9 "Hči babilonska, uničevalka, blagor mu, ki ti povrne zlo, ki si nam ga storila! Blagor mu, ki zgrabi in trešči tvoje otročiče ob skalo", si zastavi vprašanje, kdo so babilonski otroci? Ali niso to hudobna poželenja, ki v človeku od otroštva naprej rastejo in postajajo vedno trdovratnejša in ga vedno bolj obvladujejo? Molivec tako prosi Gospoda, naj jih izkorenini na začetku, ko so še majhne in težko prepoznavne. "Razbij in uniči jih na skali, 'ta skala (pa) je bil Kristus'" (1 Kor 10,4).¹⁴

Kletve in podobne težke besede v psalmih naperjene proti nasprotnikom je torej potrebno razumeti kot goreče prošnje Bogu, naj izkorenini greh in zlo. Prekletstvo tako ni naperjeno zoper človeka kot človeka, temveč proti človeku kot grešniku. Grešnik v človeku mora umreti, da bi lahko človek res zaživel kot človek!

Tretji možen pristop k tem kritičnim odlomkom pa je *eksistencialni*. Ta izhaja iz predpostavke, da človek v psalmih ne spoznava samo resnic o Bogu temveč tudi o sebi samem, o tem kaj je in kakšen je. Psalmi opisujejo celoten spekter človekovega življenja. Pri tem mu ne samo govorijo, kdo v resnici je, ampak mu nudijo tudi potrebne besede, da lahko ta spoznanja izrazi in jih postavi pred Boga. Vsak ima izkušnje, kako težko je včasih moliti s svojimi besedami, kako težko je najti prave besede, ki bi izrazile vse, kar nosimo, kar nas teži ali pa tudi razveseljuje. V tem bivanjskem razumevanju psalmov se odlomki o nasilju, moči in sovraštvu ponujajo kot prostor, v katerega molivec polaga ves svoj gnev in greh, ki ga zasleduje in mori. S tem, ko ta svoja občutja ubesedi in jih postavlja pred Boga, se jih hkrati osvobaja in jih izroča njemu, ki lahko edini "odvzame naše slabosti in odnese naše bolezni" (Mt 8,17; prim. Iz 53,4).

Zaključek

Knjiga psalmov je najbolj univerzalna biblična molitev življenja, ki je nastajala v najrazličnejših obdobjih in situacijah tako skupnosti kot posameznika. Psalmi so rojeni iz izkustva vsakdanjega življenja, živetega v navzočnosti Boga. Ali kot pravi sv. Ambrož, so molitev od Boga k Bogu. Nastali in izročeni so nam bili z namenom, da to življenje vedno znova rojevajo, ga oblikujejo in ohranjajo. Res je, da prava pobožnost privre iz srca in se ne hrani z literarnimi klišeji. Psalter nam ne ponuja dokončno izdelanih molitev, ampak odpira molitveni prostor, ki ga mora vsak molivec dopolnjevati s svojih hrepenenjem, s svojo stisko in veseljem, s svojim dvomom in s svojo vero, s svojo telesnostjo in s svojo duhovnostjo. V tej molitvi pa nikoli ni sam, ampak vedno kot del občestva verujočih, kot del Kristusovega telesa. Za odkrivanje sadov te molitve in življenja iz njih pa je bolj kot znanje potrebna vera, ki odpira molivca in njegovo življenje Duhu.

1. Prim. H. Hübner, *Vetus Testamentum und Vetus Testamentum in Novo receptum. Die Frage nach dem Kanon des Alten Testaments aus neutestamentlicher Sicht*, v: *Jahrbuch für biblische Theologie* 3 (1988), 147 - 162; E. Zenger, "Du thronst auf den Psalmen Israels" (Ps 22,4). Von der Unverzichtbarkeit der jüdischen Psalmen im christlichen Wortgottesdienst, v: B. Kranemann, T. Sternberg (ur.), *Wie das Wort Gottes feiern? Der Wortgottesdienst als theologische Herausforderung*, *Quaestiones disputatae* 194, Freiburg, 2002, 16 - 40.
2. Prim. H. Gross, J. Krašovec, H. Reinelt, *Psalmi. Besedilo in razlaga*, Celje, Mohorjeva družba, 1989, 5-15.
3. Prim. M. Cimosà, *Mia luce e mia salvezza c' il Signore*, Libreria editrice Vaticana, 2004, 6 - 20.
4. Prim. E. Zenger, *Die Psalmen der jüdischen Bibel - Gebetbuch Jesu und der Christen*, v: *Wort und Antwort* 34 (1993), 63 - 69.
5. Razlagalci večinoma naštejejo sedemindvajset navajanj psalmov v Matejevem evangeliju, razporejenih v štirih sklopih, in sicer v uvodnih pripovedih: 1,21 (Ps 130,8); 3,17 (Ps 2,7); 4,6 (Ps 9,22sl.), v govoru na gori: 5,3 (Ps 34,19); 5,5 (Ps 36,11); 5,8 (Ps 73,4); 5,9 (Ps 34,15); 5,35 (Ps 48,3); 7,23 (Ps 6,9), v Jezusovem soočanju z nasprotniki v Jeruzalemu: 21,8sl. (Ps 118,25); 21,16 (Ps 8,3); 21,42 (Ps 118,22sl.); 22,41-46 (Ps 110,1); 23,39 (Ps 118,26) in v poročilu o trpljenju: 26,38 (Ps 41); 26,64 (Ps 109,1); 27,34 (Ps 68,22); 27,35 (Ps 21,19); 27,39 (Ps 21,8); 27,43 (Ps 21,9); 27,46 (Ps 22,2); 27,48 (Ps 68,22). V približno polovici navajanj gre za kristološko in v polovici za antropološko sporočilo (prim. F.-K. Hossfeld, E. Zenger, *Das Matthäusevangelium im Lichte der Psalmen*, v: R. Kampling (ur.), "Dies ist das Buch ...". *Das Matthäusevangelium. Interpretation - Rezeption - Rezeptionsgeschichte*, Paderborn 2004, 129 - 140).
6. Prim. L. Alonso Schökel, *I salmi* I, Borla, Roma, 1992, 15 - 46; C. Reemets, *Die Psalmen bei den Kirchenvätern*, Stuttgart, 2000; M. J. Rondeau, *Les commentaires patristiques du Psautier*, II, Roma, 1982.
7. Avguštin, *Enarrationes in Psalmos*, 57,1, v: H. Weber (ur.), Paderborn, 1964; H. U. von Baltasar, *Augustinus, Über die Psalmen*, Einsiedeln, 1983.
8. Prim. C. Reemts, *Christus begegnen. Das Psalmengebet bei den Vätern der Kirche*, v: *Erbe und Auftrag* 82 (2006), 145.
9. Prim. L. Alonso Schökel, n. d., 178.
10. Prim. E. Zenger, *Ein Gott der Rache? Feindpsalmen verstehen*, Freiburg/Basel/Wien, 1994, 158-163, ki med drugim zavrača vsakršno evolucionistično razlaganje psalmov in Stare zaveze nasploh ter opozarja na nevarnost redukcije psalmov na odrešensko-pedagoško funkcijo. Po tem mišljenju naj bi kritične izjave v psalmih kazale predvsem na nepopolno podobo Boga Stare zaveze in naj služijo krščanskemu bralcu kot spodbuda hrepenenja po preraščanju te podobe v Novi zavezi. "Teološki pomen teh psalmov je mogoč na način *e contrario*, kot kontrastno vzporejanje z novozaveznim oznanilom." (37).
11. Prim. J. Krašovec, *Nagrada, kazen in odpusčanje*, Ljubljana, 1999, 613-689.
12. Prim. M. Fiedrowicz, *Psalmus vox totius Christi. Studien zu Augustins Enarrationes in Psalmos*, Freiburg, 1997.
13. Prim. Avguštin, *Enarrationes in Psalmos*, 56,1.
14. Avguštin, *Enarrationes in Psalmos*, Ps